

КОМУНАЛЬНИЙ БАНК ЯК ДЖЕРЕЛО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ СТАБІЛЬНОСТІ ТА РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

к.е.н., ст. викладач **Котенко Н.В.**,
студент **Дмитренко Ю.**
Сумський державний університет (Україна)

Останніми роками чимало часу приділяється формуванню системи комунальних (муниципальних) банків у регіонах України, тому що створення та ефективна діяльність таких учасників фінансового ринку сприятиме соціально-економічному розвитку та задоволенню фінансових потреб територій. Процес децентралізації спрямований на зростання економічної самостійності територіальних громад. А створення муніципальних банків дозволяє акумулювати тимчасово вільні кошти для їх подальшого перерозподілу між суб'єктами, що їх потребують, тобто швидше та легше проводити фінансування перспективних проєктів місцевого розвитку. У цьому контексті актуальним є завдання забезпечення прозорості, фінансового контролю та захисту муніципальних фондів коштів, що акумулюються та розподіляються через фінансовий інструментарій інструменти комунальних банків.

Однією з найрозвинутіших банківських систем Європи є німецька, у якій найважливіші фінансові установи є не приватними, а публічними структурами. Так, у Німеччині нараховується більше 500 ощадних кас - банківських установ, які мають у своїй сукупності більше 20000 філій. Майже всі вони – муніципальні заклади. Німецькі муніципальні банки користуються високим рівнем довіри, що не в останню чергу впливає на якість життя муніципалітетів. Те саме стосується муніципальних банків Великобританії та США, що ще раз підтверджує вагоме значення муніципальних банківських установ не лише для розвитку окремих територій, але і країн в цілому.

Досвід показує, що в Україні щойно створені комунальні банки згодом перетворюються у типові комерційні фінансові установи. Головною відмінністю комерційного банку від комунального є основний орієнтир діяльності: перший за мету ставить отримання прибутку, а метою останнього є його діяльність на користь міста. Прикладів таких комунальних установ замало, адже банк може мати назву комунального.

Іншою проблемою, як і у комерційних банків, є питання фінансової стійкості установи та його платоспроможності. У зв'язку з неспроможністю банку виконувати свої прямі обов'язки значна частина банків проходить процес встановлення тимчасової адміністрації, а потім і ліквідації самого банку. Постає проблема у забезпеченні виплати вкладених коштів у банк на депозити громадянами, суб'єктами господарювання та юридичними особами. Виникнення кризових явищ у комунальному банку спричиняє залучення додаткових коштів до статутного фонду, емісії нових акцій, що у свою чергу впливає на його структуру. І в кінцевому рахунку можна отримати статутний капітал, у якому значна частина (більше 50%) буде належати не територіальним громадам, а суб'єктам господарювання, що не мають відношення до останніх, та будуть діяти у своїх інтересах (отримання прибутку), а не в інтересах потреб міста і це суперечить основним принципам дії муніципального банку. Так банк комунальної громади набуває ознак типового комерційного банку та вже не може мати статусу муніципального і, як бачимо, ці дві проблеми взаємопов'язані.

З іншого боку, комунальні банки повинні отримати доступ до коштів територіальних громад: місцевого бюджету, муніципальних цільових фондів, комунальних підприємств, організацій і установ та ін., що сприятиме їх накопиченню та цільовому і ефективному розподілу. У той же час, важливим питанням залишається захист таких коштів. Відомо, що будь яка банківська установа, що має ліцензію, повинна в установленому законом порядку бути учасником ФГВФО. Ця умова повинна розповсюджуватися і на комунальні банки, точніше - це в першу чергу повинно стосуватися таких банків. У кризових ситуаціях страждають перш за все суб'єкти, що вклали вільні кошти на депозити. Відомо, що депозитні кошти використовуються для видачі кредитів суб'єктам, які цього потребують, а враховуючи те, що це бюджетні кошти – значною мірою впливає на діяльність муніципальних установ.

Для захисту бюджетних коштів та забезпечення стабільної і безперебійної діяльності комунальних установ регіону чи міста буде доцільним сформувати спеціальний орган, який би отримав функції захисту вкладів, на кшталт ФГВФО. А також надати такому органу можливість захищати вклади не лише фізичних осіб, але й кошти, які були вивільнені підприємствами, організаціями територіальних громад, комунальних установ, та інших приватних підприємств. Для цього необхідно буде позначити основні норми відрахувань до створеного фонду, умови залучення та використання цих коштів.

Отже, забезпечення можливості створення, безперебійної діяльності комунальних банків необхідно на законодавчому рівні становити порядок їх заснування, спеціальний господарсько-правовий статус, забезпечити контроль та захист коштів, встановити основні нормативні показники щодо формування статутного фонду комунального банку. Такі заходи попередять перетворення комунального банку на комерційний. Таким чином впорядкування діяльності комунального банку сприятиме збільшенню кількості вільних ресурсів, які будуть використані для підвищення якості життя територіальних громад.